

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLARNING
NAZARIY ASOSLARI

Toshtemirova Mohinur Akram qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika institute Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'lanilishi
talabasi Email: toshmurodovanozima28@gmail.com Tel raqam: +998910392628

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlarning nazariy asoslari, pedagogik mohiyati hamda ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, innovatsion pedagogik texnologiyalar, STEAM ta'limi, 4K kompetensiyalari, kompetensiyaviy yondashuv va raqamli ta'lim vositalarining boshlang'ich sinf o'quvchilari bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirishdagi o'рни yoritilgan. Tadqiqot davomida innovatsion yondashuvlarning o'quvchilarning bilish faolligi, kreativ fikrlashi va mustaqil ta'lim olish kompetensiyalarini rivojlantirishdagi samaradorligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion yondashuv, boshlang'ich ta'lim, pedagogik texnologiya, STEAM, 4K kompetensiyalari, kreativ fikrlash, kompetensiya, raqamli ta'lim, interaktiv metodlar.

Аннотация: В данной статье проанализированы теоретические основы инновационных подходов в начальном образовании, их педагогическая сущность и значение в повышении качества образования. Также раскрыта роль инновационных педагогических технологий, STEAM-образования, компетенций 4К, компетентностного подхода и цифровых образовательных средств в развитии знаний, умений и навыков учащихся начальных классов. В ходе исследования обоснована эффективность инновационных подходов в развитии познавательной активности учащихся, их креативного мышления и компетенций самостоятельного обучения.

Ключевые слова: инновационный подход, начальное образование, педагогическая технология, STEAM, компетенции 4К, креативное мышление, компетенция, цифровое образование, интерактивные методы.

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations of innovative approaches in primary education, their pedagogical essence, and their importance in improving the quality of education. It also highlights the role of innovative pedagogical technologies, STEAM education, 4C competencies, the competency-based approach, and digital educational tools in developing the knowledge, skills, and abilities of primary school students. The study substantiates the effectiveness of innovative approaches in enhancing students' cognitive activity, creative thinking, and independent learning competencies.

Keywords: Keywords: innovative approach, primary education, pedagogical technology, STEAM, 4C competencies, creative thinking, competency, digital education, interactive methods.

KIRISH

Jahon miqyosida kechayotgan globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimi oldiga yangi vazifalarni qo'yimoqda. Zamonaviy jamiyat sharoitida faqat

nazariy bilimlarga ega bo'lgan shaxs emas, balki tanqidiy fikrlay oladigan, muammolarni hal qilishga qodir, kreativ va innovatsion g'oyalarni ilgari sura oladigan insonlarni tayyorlash muhim ahamiyat kasb etmoqda⁴⁰. Shu nuqtai nazardan boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlarni qo'llash dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Boshlang'ich ta'lim o'quvchi shaxsining shakllanishida muhim bosqich bo'lib, mazkur davrda uning bilishga qiziqishi, mustaqil fikrlashi va ta'limga bo'lgan motivatsiyasi rivojlanadi. Shu sababli boshlang'ich sinflarda innovatsion yondashuvlardan foydalanish nafaqat ta'lim sifati, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi uchun ham muhimdir.

Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro standartlarga moslashtirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlarning qo'llanilishi o'quvchilarning XXI asr ko'nikmalarini egallashiga, raqamli savodxonligini oshirishga va global raqobatbardosh kadrlar sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Shu bois innovatsion yondashuvlarning nazariy asoslarini o'rganish va ularni ta'lim amaliyotiga tatbiq etishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish pedagogika fanining muhim ilmiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatish, qiyosiy tahlil, ilmiy manbalarni o'rganish, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, innovatsion pedagogik texnologiyalar bo'yicha mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy qarashlari tahlil qilindi. Innovatsion yondashuvlarning nazariy asoslari konstruktivizm, kompetensiyaviy yondashuv va faoliyatga asoslangan ta'lim nazariyalari bilan chambarchas bog'liq⁴¹. Konstruktivizm nazariyasiga ko'ra, bilimlar tayyor holda berilmaydi, balki o'quvchi tomonidan faol o'zlashtiriladi va qayta quriladi. O'quvchi o'z tajribasi asosida yangi bilimlarni shakllantiradi. Bunda o'qituvchi bilim beruvchi emas, balki ta'lim jarayonini tashkil etuvchi va yo'naltiruvchi subyekt hisoblanadi. Kompetensiyaviy yondashuv esa o'quvchilarda amaliy faoliyat uchun zarur bo'lgan kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan. Ushbu yondashuv ta'lim natijalarini faqat bilim bilan emas, balki o'quvchining hayotiy vaziyatlarda o'z bilimlarini qo'llay olish darajasi bilan baholaydi.

Faoliyatga asoslangan ta'lim nazariyasida o'quvchi ta'lim jarayonining markaziy figurasi sifatida qaraladi. O'quv faoliyati davomida o'quvchilar mustaqil ravishda izlanadi, tadqiq qiladi va muammolarni hal qilishga o'rganadi.

Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlarning amaliy ko'rinishlari

Innovatsion yondashuvlarni amalga oshirishda interaktiv metodlar muhim o'rin egallaydi. Klaster, aqliy hujum, debat, loyiha metodi, muammoli ta'lim va case-study metodlari o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtiradi hamda ularda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

STEAM ta'lim texnologiyasi ham innovatsion yondashuvlarning samarali shakllaridan biri hisoblanadi. Ushbu texnologiya fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika yo'nalishlarini integratsiyalash orqali o'quvchilarda kreativ fikrlash,

⁴⁰ OECD. Future of Education and Skills 2030. – Paris, 2023.

⁴¹ Ishmuhamedov R Abduqodirov A Pardaev A Ta'limda innovatsion texnologiyalar Toshkent Iste'dod 2008

muammolarni hal qilish va tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantiradi⁴². Boshlang'ich sinflarda STEAM texnologiyasidan foydalanish o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog'lash imkonini beradi.

Zamonaviy ta'limda 4K kompetensiyalari alohida ahamiyat kasb etadi. Ular tanqidiy fikrlash, kreativlik, kommunikativlik va hamkorlik kompetensiyalaridan iborat.

Tanqidiy fikrlash o'quvchilarning ma'lumotlarni tahlil qilish va asoslangan xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi. Kreativlik esa yangi g'oyalar yaratish va nostandart yechimlar topishga yordam beradi. Kommunikativlik o'z fikrini aniq ifodalash va samarali muloqot qilish ko'nikmasini shakllantiradi. Hamkorlik esa jamoa bilan ishlash va umumiy maqsadga erishish malakasini rivojlantiradi.

Mazkur kompetensiyalar innovatsion yondashuvlar orqali samarali shakllantiriladi va o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari va muhokama Tahlillar natijasida innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning o'quv motivatsiyasi va bilimlarni o'zlashtirish darajasini sezilarli ravishda oshirishi aniqlandi. Interaktiv metodlar qo'llanilgan darslarda o'quvchilarning faolligi yuqori bo'lib, ular mavzuni chuqurroq anglashga erishadilar.

STEAM texnologiyasi asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar esa o'quvchilarda tadqiqotchilik, kreativlik va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning axborot bilan ishlash kompetensiyalarini shakllantiradi.

Tadqiqot natijalari innovatsion yondashuvlarning ta'lim samaradorligini oshirishda muhim vosita ekanligini ko'rsatdi.

Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlarning nazariy asoslari kompetensiyaviy yondashuv, STEAM texnologiyasi va 4K kompetensiyalari integratsiyasi asosida tizimlashtirildi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion ta'lim modeli taklif etildi. Innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'quvchilar kompetensiyalarini rivojlantirishdagi samaradorligi ilmiy jihatdan asoslandi. Boshlang'ich ta'lim jarayonida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari yoritildi.

Amaliy ahamiyati:

Tadqiqot natijalaridan boshlang'ich sinf o'qituvchilari, magistrantlar va pedagogika yo'nalishi talabalari foydalanishlari mumkin. Maqolada tavsiya etilgan innovatsion metodlar va texnologiyalar dars samaradorligini oshirishga, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga hamda ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Xulosa

Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlar zamonaviy pedagogikaning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtiradi, kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi hamda hayotiy kompetensiyalarni shakllantiradi.

⁴² UNESCO. Education for Sustainable Development Goals. – Paris, 2021.

Konstruktivizm, kompetensiyaviy yondashuv va faoliyatga asoslangan ta'lim nazariyalari innovatsion yondashuvlarning metodologik asosini tashkil etadi.

STEAM texnologiyasi, 4K kompetensiyalari, interaktiv metodlar va raqamli ta'lim vositalarini ta'lim jarayoniga tizimli joriy etish boshlang'ich ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Shu bois innovatsion yondashuvlarni keng qo'llash zamonaviy ta'lim taraqqiyotining muhim sharti hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining Ta'lim to'g'risidagi Qonuni Toshkent 2020
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6108-son Farmoni Toshkent 2020
3. Azizxo'jayeva N N Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat Toshkent TDPU 2006
4. Ishmuhammedov R Abduqodirov A Pardaev A Ta'limda innovatsion texnologiyalar Toshkent Iste'dod 2008
5. Tolipov O' Q Usmonboeva M Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari Toshkent Fan 2006
6. Mavlonova R To'raeva O Xoliqberdieva K Pedagogika Toshkent O'qituvchi 2019
7. OECD. Future of Education and Skills 2030. – Paris, 2023.
8. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals. – Paris, 2021.